

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

- 1. ชุดโครงการวิจัย** : โครงการเร่งด่วน การประเมินความเหมาะสมที่ดินและจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่สำหรับยางพารา อ้อย และมันสำปะหลังพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 2. โครงการวิจัย** : การประเมินความเหมาะสมที่ดินและจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ สำหรับยางพารา อ้อย และมันสำปะหลังพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
- 3. ชื่อการทดลอง (ภาษาไทย)** : สำรวจตรวจสอบความถูกต้องผลการประเมินความเหมาะสมของการปลูกยางพารา อ้อยและมันสำปะหลัง จังหวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

4. คณะผู้ดำเนินงาน

หัวหน้าการทดลอง
ผู้ร่วมงาน

: นายศุภชัย อติชาติ   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ.3 ขอนแก่น
: นางสาวพรพิพร ศรีสถิต   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ.3 ขอนแก่น
นางสาวกุลศล ถมมา   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ.3 ขอนแก่น
นางสาวญาณิน สุปะมา   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ.3 ขอนแก่น
นางสาวพรทิพย์ แพงจันทร์   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ.3 ขอนแก่น
นายปรีชา แสงโสภา   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ. เลย
นางนิยม ไช่มุก   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ.นครพนม
นายอมฤต วงษ์ศิริ   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ. อุดรธานี
นางแคทลียา เอกอุ่น   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ. กาฬสินธุ์
นางศศิธร ประพรม   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ. ชัยภูมิ
นางสาวบุญญาภา ศรีหาตา   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ.มุกดาหาร
นายสิทธิพงษ์ ศรีสว่างวงศ์   หน่วยงานต้นสังกัด สวพ. ขอนแก่น

5. บทคัดย่อ

ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องในพื้นที่เริ่มจาก   ประชุมชี้แจงและเตรียมขั้นตอนการสำรวจพื้นที่ โดยเลือกตำแหน่งและตัวแทนแต่ละชั้นความเหมาะสม แบ่งตามพื้นที่แต่ละจังหวัด กำหนดแผนการดำเนินการ

เตรียมแบบสำรวจและพิกัดภูมิศาสตร์แบ่งตามเขตจังหวัดและชั้นความเหมาะสมแต่ละชั้นความเหมาะสม
เดินทางออกสำรวจตรวจสอบโดยการสังเกต สัมภาษณ์เกษตรกรตัวแทนแต่ละจุดพิกัดที่เลือกไว้ตามที่กำหนด
ตามแผนดำเนินงาน ผลแบบสำรวจมาประเมินความถูกต้อง และนำผลไปปรับแก้ไขการประเมินความ
เหมาะสมกิจกรรมที่ 2 ต่อไป

6. คำนำ

จากแผนการปฏิรูปการเกษตรประเทศไทย (ปี 2556-2561) ตามยุทธศาสตร์ที่ 1 ของกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์ภายใต้โครงการ 7 โครงการ ได้แก่ มาตรฐานสินค้า GAP GMP CoC HACCP มกษ. ด้านสินค้า
เกษตรชายแดน เครื่องจักรกลการเกษตร Green City Seed Hub Smart Farmer และ Zoning โดยมีการ
กำหนดงบประมาณทั้งสิ้น 546,787.13 ล้านบาท สำหรับการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจ (Zoning)
เพื่อสร้างความสมดุลของปริมาณการผลิตและความต้องการใช้สินค้าเกษตรที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่
ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง อ้อย ปาล์มน้ำมัน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารจัดการที่รู้
ความต้องการและปัญหาของเกษตรกร เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาได้ตรงจุด โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
มีประสิทธิภาพสูงสุด ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่า 180,000 บาท/ครัวเรือน/ปี และเกษตรกรมี
คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (จिरารวรรณ,2556)

นายยุคล ลิ้มแหลมทอง ได้กล่าวถึง การกำหนดเขตเหมาะสมสำหรับการปลูก ข้าว มันสำปะหลัง
ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยมอบหมายให้เกษตรกรและสหกรณ์จังหวัดทุก
จังหวัด สำรวจข้อมูลทางการเกษตรในพื้นที่แต่ละจังหวัดประกอบด้วย ข้อมูลพื้นที่เกษตรกรรม ข้อมูลจำนวน
เกษตรกรที่ทำอาชีพเกษตรกรรม ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัด ปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตรกรรมแต่
ละชนิด ช่วงเวลาที่ผลผลิตสินค้าเกษตรแต่ละชนิดออกสู่ตลาดเป็นรายเดือน ผู้รวบรวมผลผลิตสินค้าเกษตรและ
แปรรูปผลผลิตของจังหวัด แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรมภายใต้ระบบชลประทาน หรือน้ำฝนหรือแหล่งน้ำอื่นๆ
เป็นต้น และมีนโยบายพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้เป็น Smart Officer เพื่อขับเคลื่อน Smart Farmer ในพื้นที่

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 สังกัดกรมวิชาการเกษตร มีบทบาทหน้าที่ในการวิจัยและ
พัฒนาเพื่อ แก้ปัญหาการผลิตพืชในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำเป็นต้องเตรียมแผนและ
ยุทธศาสตร์การทำงานให้สอดคล้องต่อแผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐบาล เพื่อรองรับการ
ขับเคลื่อนของทั้งระบบ และจัดเตรียมฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ วิเคราะห์และประเมินความเหมาะสมของการใช้ที่ดิน
กับพืชเศรษฐกิจหลัก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตามแนวทางของ FAO Framework (1976) เพื่อ
เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาการผลิตพืชและการบริหารจัดการผลผลิตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยจะ

ดำเนินการวิเคราะห์และประเมินความเหมาะสมของการใช้ที่ดินเพื่อการผลิต ยางพารา อ้อย และมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พร้อมๆ กับการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานด้านนี้

7. วิธีดำเนินการ

การสำรวจตรวจสอบพื้นที่จริงและผลการประเมิน ตามแผนที่ชั้นความเหมาะสม ดำเนินการทั้งพื้นที่ 11 จังหวัด มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชุมชี้แจงและเตรียมขั้นตอนการสำรวจพื้นที่โดยเลือกตำแหน่งและตัวแทนแต่ละชั้นความเหมาะสม แบ่งตามพื้นที่แต่ละจังหวัด กำหนดแผนการดำเนินการ
2. เตรียมแบบสำรวจและพิกัดภูมิศาสตร์แบ่งตามเขตจังหวัดและชั้นความเหมาะสมแต่ละชั้นความเหมาะสม
3. เดินทางออกสำรวจตรวจสอบโดยการสังเกต สัมภาษณ์เกษตรกรตัวแทนแต่ละจุดพิกัดที่เลือกไว้ตามที่กำหนดตามแผนดำเนินงาน
4. ผลแบบสำรวจมาประเมินความถูกต้อง และนำผลไปปรับแก้ไขการประเมินความเหมาะสมกิจกรรมที่ 2 ต่อไป

เวลาและสถานที่ พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 สิ้นสุด ธันวาคม พ.ศ. 2557

สถานที่ สวพ. 3 กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ หนองบัวลำภู หนองคาย มุกดาหาร สกลนคร อุดรธานี นครพนม บึงกาฬ และ เลย

8. ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

จัดทำแบบสำรวจวางแผนดำเนินการสำรวจแล้วเสร็จและเตรียมความพร้อม ชักซ้อมความเข้าใจของทีมงาน แต่ละจังหวัดจะเริ่มดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องภาคสนามในเดือนมิถุนายน 2557 และได้ออกสำรวจพื้นที่เพื่อตรวจสอบแต่ละจังหวัดถึงผลการวิเคราะห์แล้วเสร็จ

ภาพฝึกอบรมและทำความเข้าใจการสำรวจภาคสนามในห้องเรียนก่อนออกดูของจริง

วางแผนเส้นทางและจุดสังเกตในพื้นที่จริง

วัดพิกัดเทียบแผนที่กับสภาพที่เป็นจริง

9. สรุปผลการทดลองและคำแนะนำ

ในการสำรวจความถูกต้องได้ดำเนินการตามที่กำหนด แต่เนื่องจากระยะเวลาและช่วงเวลาทำให้การประเมินผลของระดับความเหมาะสม ใช้การสังเกตการเจริญเติบโตของพืชและการสอบถามข้อมูลผลผลิตของมันสะหลังและอ้อยได้ ส่วนยางพาราใช้วิธีการสังเกตการเจริญเติบโตของพืชและพืชแวดล้อมเป็นหลักเนื่องจากบางพืชที่ไม่มีการปลูกจริง ส่วนพื้นที่ที่ปลูกยางพารา แต่ยังไม่ให้ผลผลิต จึงต้องใช้วิธีการดังกล่าวเป็นสำคัญ

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

นักวิจัยที่ร่วมดำเนินการสามารถใช้ความรู้จากการดำเนินการไปปรับใช้ในการสังเกตและประเมินพื้นที่ความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็ว ก่อนการเก็บตัวอย่างไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการได้

11. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ร่วมงานวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานสำรวจและตรวจสอบภาคสนามและนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมดำเนินการเป็นอย่างดี และผู้บริหารทุกระดับที่ให้การสนับสนุนในการทำงาน

12. เอกสารอ้างอิง

บุญช่วย สงฆนาม ก้อนทอง พวงประโคน วิชน แนวน้อย และ ทองปุ่น ประทุมรุ่ง. 2548. การสืบค้นข้อมูลเพื่อวางแผนวิจัยและพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังในโครงการความร่วมมือภาครัฐและเอกชน โดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลางเพื่อพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังสู่อุตสาหกรรมเอทานอล. สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 กรมวิชาการเกษตร. 103 หน้า.

วันทนา เลิศศิริวรกุล บุญช่วย สงฆนาม ชัยศักดิ์ แก้วพลสง วินัย สรวัด สุกิจ รัตนศรีวงษ์ และ ก้อนทอง พวงประโคน . 2549. การสืบค้นข้อมูลการผลิตอ้อยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกร. การแสดงผลงานภาคโปสเตอร์ การสัมมนาวิชาการเกษตรอีสาน . 23-24 มกราคม 2549. สถาบันวิจัยพืชไร่. 2542. รายงานประจำปี 2542. สถาบันวิจัยพืชไร่กรมวิชาการเกษตร. 85 หน้า.

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร. 2551. ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจการเกษตร. สำนักเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ .

อรรถชัย จินตะเวช วินัย ศรีวัต ก้อนทอง พวงประโคน หัสไชย บุญจุง เกริก ปั้นเหน่งเพชร พนมศักดิ์
พรหมบุรุษย์ และ ปรีชา พรหมณีย์ . 2543. แบบจำลองระบบการผลิตพืชกับงานวิจัยระบบทำ
ฟาร์ม. ใน ระบบเกษตรเพื่อการจัดการทรัพยากรและพัฒนาองค์กรชุมชนอย่างยั่งยืน รายงานการ
สัมมนาระบบเกษตรแห่งชาติ ครั้งที่ 1 ณ โรงแรมหลุยส์ เทเวรีน กรุงเทพฯ 15-17 พฤศจิกายน 2543
หน้า 213-235.

13. ภาคผนวก